

Ruimte voor elkaar

Verkiezingsprogramma ChristenUnie
Drents Overijsselse Delta
2023 - 2027

**Christen
Unie**

Drents Overijsselse
Delta

Inleiding

Ruimte voor elkaar

Op 15 maart zijn de verkiezingen voor het waterschap. De ChristenUnie doet mee aan die verkiezingen. In dit verkiezingsprogramma leggen we uit waar de ChristenUnie zich voor inzet in waterschap Drents Overijsselse Delta

Het waterschap gaat ergens over!

Zonder water groeit er niets, is er geen leven. Mens, natuur, maatschappij en economie kunnen niet zonder water. Zonder water, geen later!

Het waterschap heeft drie wettelijke hoofdtaken. Zij werkt aan:

1. Veilige dijken
2. Voldoende en schoon oppervlaktewater
3. Zuiveren van rioolwater

Vanuit deze hoofdtaken draagt het waterschap bij aan oplossingen om de grote opgaven het hoofd te bieden. Denk hierbij aan klimaatverandering, digitale transformatie, energietransitie, ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, woningnood en biodiversiteit. De bijdrage van het waterschap en het inbrengen van zijn expertise is hierin cruciaal.

Dit is onze motivatie

Als mens is ons de zorg voor de aarde toevertrouwd door de Schepper. Met vallen en opstaan willen we daar handen en voeten aan geven. Te lang hebben we te veel van de aarde gevraagd. We stevenen af op een ecologische crisis. Met techniek en innovaties hebben we ingezet op vooruitgang, maar we hebben de grenzen van de veerkracht van de aarde bereikt. Soms hebben we die grenzen al overschreden. Vanuit onze taak om te zorgen voor de schepping willen wij onze verantwoordelijkheid nemen en bijdragen aan het herstel van de gezonde balans. Het motiveert ons om juist ook vanuit het waterschap eraan bij te dragen om de aarde beter door te geven aan onze kinderen. Wij zetten ons in voor een waterschap dat dienstbaar is aan de schepping, de inwoners, de landbouw, de bedrijven en de natuur. En dat doen we samen!

We willen iedereen die in ons gebied leeft, woont en werkt in staat stellen om daarin zelf ook het positieve verschil te maken.

Zo geven we geloof een stem, ook in het waterschap.

Zo doen we ons werk

De ChristenUnie staat voor verantwoord waterbestuur. Wij willen de uitdaging van nu niet doorschuiven naar onze kinderen en kleinkinderen, dat vraagt weloverwogen keuzes en beheersbare kosten. Wij willen dat doen door samen te werken met inwoners en bedrijven, andere overheden en belangenorganisaties. Alleen zo kan het waterschap, bijdragen aan een toekomstbestendig gebruik van onze omgeving. Het waterschap kijkt met een brede blik naar de problematiek van vandaag en morgen. In het regeerakkoord is opgenomen dat water en bodem sturend worden bij ruimtelijke planvorming. Het waterschap heeft bij die opgave een cruciale rol.

Ook bij de verwerking van afvalwater staan de ontwikkelingen niet stil. Door grondstoffen en energie terug te winnen uit het afvalwater kunnen we een belangrijke bijdrage leveren aan de totstandkoming van een duurzame en circulaire economie. De investeringen die we nu doen, leiden tot maatschappelijke opbrengsten in de toekomst.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
<i>Het waterschap gaat ergens over!</i>	
<i>Dit is onze motivatie</i>	
<i>Zo doen we ons werk</i>	
Inhoudsopgave	3
Onze kandidaten voor het waterschapsbestuur	4
Wat mag u verwachten van de ChristenUnie kandidaten	5
Het waterschap werkt in dienst van de samenleving	6
Het waterschap geeft ruimte aan een toekomstbestendige en en gezonde leefomgeving	8
Het waterschap beschermt tegen de bedreigingen van water	10
Het waterschap werkt klimaatbestendig	12
Het waterschap werkt circulair en energieneutraal	14
Het waterschap geeft ruimte voor landbouw, natuur en milieu	15
Het waterschap brengt water en recreëren samen	16
Het waterschap gaat verantwoord om met uw geld	18

Onze kandidaten voor het waterschapsbestuur:

Herman Odink
Nieuwleusen

Betty Poutsma-Jansen
Hoogeveen

Jos Schouten
Zwolle

Cees Naberman
Hasselt

Cor Wursten
Wilsum

Jacob Burema
Meppel

Chris van Vliet
Mariënheem

Egbert Wolter ter Meer
Sint Jansklooster

Gerrit Veerman
Zwolle

Harry Kruijenga
Zwolle

Albert Horzelenberg
Zwartsluis

Tjerk Medemblik
Assen

Gert Stam
Meppel

Henk Boxum
Sint Jansklooster

Ed Anker
Zwolle

Wat mag u verwachten van de ChristenUnie kandidaten

Ons team:

- + is zeer gemotiveerd en wil geloof een stem geven in het waterschapsbestuur;
- + heeft bestuurlijke ervaring en wil zich dienstbaar en integer opstellen;
- + is leergierig, enthousiast en bekend met het werk van het waterschap;
- + weet kennis over waterbeheer te vinden in het eigen brede netwerk;
- + richt zich op samenwerken om te komen tot oplossingen;
- + wil zorgvuldig maatschappelijke en individuele belangen afwegen;
- + heeft oog voor toekomstbestendig waterbeheer, zodat we de rekening niet doorschuiven naar onze kinderen;
- + heeft het vermogen om verbindingen te leggen met belanghebbenden in de samenleving;
- + vindt rentmeesterschap belangrijk. Daarbij hoort verantwoording afleggen over gemaakte keuzes;

Vlnr: Herman Odink, Cor Wursten, Betty Poutsma, Jos Schouten en Cees Naberman.

Het waterschap werkt in dienst van de samenleving

ruimte voor vertrouwen

Nederland drijft letterlijk en figuurlijk op water. Water vormt een blauwe draad in de bijbel. Bij de schepping heeft God ordening aangebracht in dag en nacht, water en land. Hij schiep daarna de planten en dieren en tot slot was de aarde klaar voor de schepping van mensen. De mens heeft een speciale opdracht meegekregen: *draag zorg voor deze schepping*.

De mens en zijn verlangens zien wij niet als de maat der dingen! We maken keuzes in het zoeken naar de noodzakelijke balans. Balans tussen ecologie en economie, tussen welzijn en welvaart en tussen beschermen en benutten. We doen dat met het oog op onze kinderen en kleinkinderen en richten ons daarbij op de lange termijn. Financiën zijn voor ons niet bepalend, maar volgend voor het beleid. Waterschappen hebben als zelfstandige overheidsorganisaties een voorbeeldfunctie, zo moeten ze zich ruimhartig inzetten bij de uitvoering van de participatiewet, door mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen.

De ChristenUnie fractie wil zo bewust meebouwen aan een eerlijke, transparante en rechtvaardige overheid. De fractie is daarom aanspreekbaar op haar handelen. Wij zijn goed bereikbaar en geven rekenschap van ons handelen wanneer dat gevraagd wordt.

De ChristenUnie kiest voor:

- + Gelijke kansen voor iedereen.** De ChristenUnie gelooft in de kracht van de parlementaire, democratische rechtstaat. Iedereen telt mee: als burger, als kiezer en als werknemer.
- + Heldere communicatie over wat we doen.** Bij alle grote werken moet worden ingezet op optimale communicatie met omwonenden/ betrokkenen, belanghebbenden en belangstellenden. Burgers verdienen tijdig de juiste informatie te ontvangen. Hierbij geven we duidelijk aan wat we wel en niet kunnen doen.
- + Maatwerk burgerparticipatie.** We streven ernaar dat inwoners, bedrijven organisaties, kennisinstellingen en medeoverheden vroegtijdig en volwaardig betrokken worden bij gebiedsprocessen en projecten. Dit stimuleert het gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor een duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Participatie voor, door en met publieke en private partners.
- + Het versterken van het vertrouwen tussen overheid en haar inwoners.** De democratie kan alleen bestaan bij de gratie van het vertrouwen van burgers. Daarom werken wij aan een betrokken, verstandige, transparante en toekomstgerichte bestuurscultuur. Een cultuur waarin de overheid zelf de regels en wetten naleeft en het vertrouwen heeft dat de burgers dat ook doen. Wij doen dat in de wetenschap dat we ook fouten maken. Wij staan open voor gesprek en geven fouten toe. Ook als dat geld kost.
- + Serieus nemen van adviezen.** De adviezen van Rekenkamer, Ombudsman en externe Bezwaaradviescommissies wegen zwaar mee in besluiten van het waterschap.

+ Gedrag dat helpt de opgaven te realiseren wil de ChristenUnie belonen en aanmoedigen. De wateropgave heeft een maatschappelijke brede impact. Het realiseren daarvan vraagt inzet van allen. Dat dragen we voortdurend uit. We nodigen niet alleen overheden, maar ook maatschappelijke en economische sectoren en inwoners uit om bij te dragen. Allen samen kunnen we datgene bereiken wat voor het algemeen belang nodig is. De inzet van anderen stimuleren we door bijdragen aan de opgave te belonen. Een van de mogelijkheden is het leveren van een aanjaagsubsidie of een tijdelijke financiële bijdrage.

Hoogwater 2022 stuw Vechterweerd.

Het waterschap geeft ruimte aan een toekomstbestendige en gezonde leefomgeving

Ruimte om te leven

Het waterschap heeft zich in het verleden te veel gericht op het voorkomen van wateroverlast. De ChristenUnie wil dat het waterschap zich nog meer gaat inzetten voor het vasthouden van water in natte tijden om in droge tijden meer water beschikbaar te hebben. We zien daarbij dat de grond de beste spons is om water in op te vangen en vast te houden. Dit vraagt om herstel van het watersysteem en ook om een andere manier van grondgebruik. We zullen meer en meer ons gebruik moeten aanpassen aan de natuurlijke kenmerken van het landschap in plaats van het landschap naar onze hand te zetten. Te lang hebben we het waterpeil kunstmatig aan de functie, het gebruik, aangepast. De ChristenUnie gaat er vanuit dat de functie het peil volgt.

Als we zo bezig gaan met waterbeheer, blijft water beschikbaar voor de landbouw, de natuur en de drinkwatervoorziening. Dat is voor iedereen, nu én later, van groot belang!

Voldoende schoon en gezond water in de leefomgeving is van groot belang voor de gezondheid van mens en dier. Ook landbouw en industrie hebben groot belang bij water. De aanwezigheid van voldoende en schoon water is steeds minder vanzelfsprekend. Daarom is het enorm belangrijk om met zorg om te gaan met het beschikbare water en het vergroten van de kwaliteit hiervan. De ChristenUnie zet daarom maximaal in op behoud van zoveel mogelijk water van een zo goed mogelijke kwaliteit. Dat doen we bij voorkeur op een zo natuurlijk mogelijke manier, daarbij willen we zo weinig mogelijk van techniek afhankelijk zijn.

De ChristenUnie kiest voor:

- + Behoud en vergroting van onze zoetwatervoorraad.** 97% van het water op aarde is zout. Wat er aan zoet water is, moet beschermd worden. Onze drinkwatervoorziening is ervan afhankelijk. Ook landbouw, natuur en industrie hebben belang bij voldoende en gezond zoet water. We maken zoveel mogelijk gebruik van natuurlijke omstandigheden: het verruimen van waterlopen, bufferen van zoet water op plaatsen waar dat kan en het vergroten van zoetwater voorraden in de bodem door het verhogen van het grondwaterpeil.
- + Investeren in kennis over water.** Nederland is wereldkampioen watermanagement. De ChristenUnie wil blijven investeren in deze kennis in samenwerking met de andere waterschappen. De ChristenUnie wil jonge mensen betrekken bij watervraagstukken via scholen (primair onderwijs, voortgezet onderwijs, MBO, HBO en universiteit) en onze jeugddijkgraaf meer inzetten. Zoals water ons verbindt met de hele wereld en haar bewoners, zo willen wij onze kennis en vaardigheden met anderen delen. Nationaal en internationaal.
- + Sectorale belangen moeten niet bekostigd worden uit gemeenschapsgeld.** Bij een grotere zoetwaterbehoefte dan beschikbaar is, is het aan partijen die daar belang bij hebben om na te gaan hoe zij dit probleem willen oplossen. Als het waterschap daaraan mee kan werken, zal hij dat doen. In dat geval zal de betreffende sector gevraagd worden bij te dragen in de kosten.

- + Het juiste grondgebruik op de juiste plaats.** Het veranderende klimaat vraagt om het aanpassen van onze (grond)waterpeilen. Dit betekent dat we ons grondgebruik langzaam maar zeker aanpassen aan noodzakelijk nieuwe (grond)waterpeilen. Bij het toestaan van nieuwe functies in een gebied, zoals bijvoorbeeld woningbouw, moet er rekening gehouden worden met de natuurlijke kenmerken van het landschap en watersysteem. Op deze manier voorkomen we problemen in de toekomst. Ook hier gaan we ervan uit dat de functie zoveel als mogelijk het natuurlijke peil volgt.
- + Aanpakken van watervervuiling.** Overtredingen met watervervuiling als gevolg pakken we streng aan. De vervuiler betaalt de kosten voor het opruimen van de vervuiling. Aanwezigheid van botulisme en/of blauwalgen wordt zoveel mogelijk voorkomen en waar nodig zoveel mogelijk bestreden. We werken aan verbetering van de kwaliteit van het water uit de waterzuiveringen. Dit water mag geen afbreuk doen aan de kwaliteit van het oppervlaktewater. Wij zetten in op forse verbetering van de kwaliteit van het water in de Vecht. De eerste stap is om te werken aan zwemwaterkwaliteit. Drinkwaterkwaliteit in 2050 is het ultieme doel.
- + Duidelijkheid over de beschikbaarheid en verdeling van water.** We werken samen met Rijk, provincies, gemeenten en belanghebbende sectoren, met behoud van ieders verantwoordelijkheid. Voor derden moet duidelijk zijn wie waarvoor verantwoordelijk is.

Genieten van schoon water in de stad.

Het waterschap beschermt tegen de bedreigingen van water

Ruimte voor de regio

De ChristenUnie wil dat wij en de generaties na ons, veilig in Nederland kunnen wonen en werken. Het waterschap zorgt voor de bescherming tegen wateroverlast. Sterke dijken, goed onderhouden stuwen en waterkeringen zijn van levensbelang voor een waterbestendige omgeving.

Veiligheid is niet vanzelfsprekend. We blijven investeren om ons te beschermen tegen de gevaren van te veel of te weinig water. De zomer van 2021 is een goed voorbeeld van te veel water: ongekend hoogwater in de grote rivieren zorgde voor een enorme overstromingsschade in Limburg. De perioden van ernstige droogte in 2018, 2019 en 2022 daarentegen lieten een gebrek aan water zien. Met man en macht werkte het waterschap om ervoor te zorgen dat zo goed als mogelijk water beschikbaar bleef voor natuur en landbouw.

De ChristenUnie kiest voor:

- + Veilige dijken.** Het veranderende klimaat stelt hogere eisen aan het ontwerp én het beheer van dijken, maar ook aan buffergebieden in tijden van extreme neerslaghoeveelheden. Het uitvoeren van deze taken heeft daarom prioriteit. De verwachting is dat de waterafvoer in de grote rivieren en beken steeds meer met pieken gepaard gaat en de druk op de dijken en kades vergroot zal worden. De dijken en kades moeten bestand zijn tegen hoge piekafvoeren en langdurige droogte. Hier kunnen buffergebieden ook een deel van de oplossing zijn.
- + Het goed informeren van inwoners en bedrijven over de mogelijke waterrisico's.** Veel inwoners van Nederland zijn zich niet of onvoldoende bewust van het gevaar van water en van de risico's van het wonen in een laaggelegen delta. Omdat de waterschappen hun werk goed doen, beseffen veel mensen niet hoeveel inspanningen en middelen dit vergt en wat de impact kan zijn van achterstallig onderhoud. Meer voorlichting en educatie is nodig om de bewustwording hierover te vergroten en het belang en bestaansrecht van waterschappen onder de aandacht te brengen. Zichtbaar aanwezig zijn in de samenleving heeft daarom hoge prioriteit voor het waterschap.
- + Het beperken van bodemdaling.** Met name in de veenweidegebieden hebben we te maken met ernstige bodemdaling. Wij pleiten er daarom voor dat er snelle voortgang wordt gemaakt met een gebiedsgerichte aanpak om te komen tot een toekomstperspectief voor de middellange (2030) en lange termijn (2050). Een toekomstperspectief volgens een duurzaam waterhuishoudkundig systeem. Dit omdat anders de leefbaarheid en houdbaarheid van unieke natuurgebieden, biodiversiteit, wonen en agrarisch gebruik in deze gebieden op termijn onder grote druk komen te staan. De ChristenUnie zet in op beleid dat gericht is op stabilisering van het (grond)waterpeil en dat rekening houdt met de belangen van de agrarische sector en de inwoners van een gebied.
- + Het maken van slimme locatiekeuzes.** Het waterschap stimuleert de samenleving om meer waterbewust te wonen en te werken: wonen op lage, overstroombare plaatsen met een kwetsbare waterhuishouding moet sterk worden ontmoedigd. Zo hopen we te voorkomen dat extra grondstoffen, CO₂ en energie nodig zijn om bijvoorbeeld woningen of grond op (te) lage plaatsen droog te houden.

- + Het benutten van kansen.** Het waterschap verzilvert proactief kansen in ruimtelijke ontwikkelingen voor bijvoorbeeld fiets- en wandelpaden, natuurontwikkeling en bloemrijke dijken. Op deze wijze kan op een goedkope manier veel maatschappelijke winst worden geboekt. Vroegtijdig en intensief samenwerken met andere overheden en organisaties is hiervoor noodzakelijk.

Foto verdroogde dijk nabij Dalfsen in 2022.

Een tractor op droog land.

Het waterschap werkt klimaatbestendig

Ruimte voor de schepping

Klimaatverandering is aan de orde van de dag en gaat snel. Er is de laatste jaren veel aandacht voor het klimaat en de veranderingen geven velen van ons een onrustig gevoel.

Met name menselijke invloeden zorgen voor verandering. Sinds de industriële revolutie is de invloed van de mens op het klimaat snel groter geworden. De klimaatverandering die we de afgelopen decennia meemaakten, heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu. Denk aan: minder opbrengst van de akker, wateroverlast door extreme hoosbuien, hittestress in de stad en botulisme en blauwalg in de vijvers. Sinds 1900 is de temperatuur in Nederland met bijna 2°C gestegen en is de hoeveelheid neerslag jaarlijks gemiddeld met 20-25 procent toegenomen. Daarnaast tonen de afgelopen jaren aan dat ook droogte ons flink parten speelt. De ChristenUnie wil daarom werken aan balans tussen droge voeten aan de ene kant en het beperken van de gevolgen van extreme droogte aan de andere kant. In Nederland zijn we kampioen water afvoeren en we realiseren ons dat dit onnatuurlijke proces ernstige gevolgen heeft voor de ecologie en biodiversiteit. Voor de ChristenUnie zijn een verantwoord gebruik van water en bodem leidend voor het inrichten en het gebruiken van onze leefomgeving. Daarom vinden we dat we terughoudend moeten omgaan met de verschillen wat betreft grondgebruik in relatie tot het aanpassen van grondwaterstanden.

We ontkomen er niet aan dat te maken keuzes diep ingrijpen in sectoren in onze samenleving. Zo zullen keuzes ten aanzien van de grondwaterstand gevolgen hebben voor de landbouw. Een transitie wat betreft het gebruik van gronden is onontkoombaar. Dit betreft ook de landbouw die een transitie zal moeten doorlopen om toekomstbestendig te blijven en om de kwaliteit van grondwater te kunnen borgen.

De ChristenUnie kiest voor:

- + Herstellen van het natuurlijke bodem- en watersysteem.** De gevolgen van klimaatverandering kunnen we alleen opvangen door de veerkracht van het natuurlijke bodem- en watersysteem te herstellen, robuuste verbindingen tussen de bebouwde omgeving en het landelijk gebied aan te leggen en effectieve afvoer- en bergingsvoorzieningen te realiseren.
- + De rekening niet doorschuiven naar toekomstige generaties.** De ChristenUnie wil dat de openbare ruimte in Nederland ruim vóór 2050 water robuust is, dat wil zeggen opgewassen is tegen weersextremen en klimaatbestendig en duurzaam is. Wij mogen door onze keuzes onze (klein-)kinderen niet opscheppen met torenhoge lasten en niet-beheersbare maatschappelijke vraagstukken. Het klimaatwacht niet op ons! Dit betekent nu al keuzes maken met de daarbij behorende (hogere) kosten.
- + Meer water vasthouden in onze bodem.** Herstel van het natuurlijke systeem begint met het vergroten van de infiltratie van regenwater in de bodem. Het vasthouden van water in de bodem neemt in stedelijk én landelijk gebied sterk af. Door meer water vast te houden krijgen we bij hevige regenval minder wateroverlast en blijft tijdens droogte water langer beschikbaar om verkoeling te bieden. Hooggelegen zandgronden moeten worden ingezet als bufferplaats voor belangrijke strategische zoetwatervoorraden. Dit grondwater vormt in tijden van droogte een belangrijke brontijdens de overgang van natte naar droge perioden.
- + Meer toezicht op het oppompen van water uit de gronden uit het oppervlaktewater.** Ook moet er werk worden gemaakt van regionale verdringingsreeksen zodat inwoners, boeren en tuinders duidelijkheid krijgen over de beschikbaarheid van water in tijden van droogte, als de vraag naar water vele malen hoger ligt dan het aanbod.

- + Vergroening van stedelijke gebieden.** Stedelijke gebieden zijn veelal verhard en versteend waardoor de natuurlijke veerkracht en sponswerking is verdwenen. Schoon hemelwater wordt grotendeels via het riool afgevoerd en als gevolg hiervan verontreinigd. De ChristenUnie maakt werk van minder verharding (meer infiltratie van hemelwater, minder hittestress) en meer groen (verkoeling, biodiversiteit). Dat doen we door voorlichting te geven en/of door tijdelijke subsidies te verstrekken die helpen om dit 'nieuwe normaal' snel werkelijkheid te laten worden.
- + Ondersteunen van burgerinitiatieven.** Voor klimaatbestendige dorpen en steden hebben we fysieke groene ruimte zoals parken, wadi's, dak- en andere tuinen nodig. Maatregelen om de gevolgen van klimaatverandering te verzachten, moeten steeds meer opkomen uit burgerinitiatieven: meer groene daken en groene tuinen, stimuleren van gemeenten om zelf openbare ruimte te vergroenen. De aanwezigheid van water maakt woonwijken mooier en verhoogt de kwaliteit van een wijk. Wij willen dan ook stimuleren dat bij de aanleg van wijken maximale aandacht is voor een mooie, natuurlijke, ecologisch waardevolle inrichting.

Vergroenen van tuinen is noodzakelijk. Regenwater kan dan de grond intrekken.

Het waterschap werkt circulair en energieneutraal

Ruimte voor de regio

De ChristenUnie wil dat waterschappen in 2050 volledig circulair zijn. Door energie te besparen én op te wekken, grondstoffen te besparen én te hergebruiken/winnen, wordt de impact op de natuur en het milieu beperkt en de regionale economie versterkt. Dat vraagt een grote inspanning van ons allemaal: alle producten en diensten worden zó slim ontworpen dat de waarde, herbruikbaarheid, kwaliteit en levensduur voor een lange periode in een gebruikerskringloop is gegarandeerd. Van bezit naar gebruik, van afval naar grondstof, van eenmalig benutten (lineair) naar sluitende kringlopen (circulair). Als waterschappen passen we dit principe toe bij de inkoop, het ontwerp, realisatie en beheer van onze eigendommen en installaties.

Klimaatverandering is een belangrijke aanleiding voor de energietransitie van fossiele naar duurzame, schone bronnen. CO₂-reductie staat hierbij voor de ChristenUnie centraal. Duurzaam energiegebruik is noodzakelijk voor een CO₂-arme samenleving in 2050. Om de nationale klimaatambities te halen, moet Nederland de energietransitie versnellen. Waterschappen hebben een belangrijke rol hierbij.

De ChristenUnie kiest voor:

- + Zoveel mogelijk hergebruik van materialen.** De ChristenUnie vindt het vanuit verantwoord rentmeesterschap belangrijk dat bestaande (rest)materialen zoveel mogelijk worden hergebruikt. De rioolwaterzuiveringsinstallaties van het waterschap zijn [onder andere] belangrijke 'hubs' waar schoon water, energie en grondstoffen worden teruggewonnen uit rioolwater.
- + Benutten van lokale kringlopen.** Nieuwe materialen zijn bio-based en bij voorkeur lokaal geproduceerd in een kringloopeconomie met nieuwe verdienmodellen. Vrijkomende biomassa bij het onderhoud van wateren en schouwpaden wordt lokaal als bodemverbeteraar verwerkt als bouwsteen in de kringlooplandbouw.
- + Opwekken en besparen van energie.** De waterschappen leveren een belangrijke bijdrage aan de verduurzaming van de energieproductie en het energiegebruik in Nederland. De komende jaren wil de ChristenUnie nog meer inzetten op warmtewinning uit rioolwaterzuiveringen, riolen of oppervlaktewater. Waterschappen moeten rioolwaterzuiveringsinstallaties inzetten als hubs voor de opwekking van duurzame energie. Waterschap WDODelta gaat dit de komende jaren realiseren in Echten en met een waterstofinstallatie in Zwolle. Met de huidige prijsschommelingen in de energiemarkt is dit een welkome aanvulling in de eigen bedrijfsvoering en ook om overcapaciteit te leveren aan de omgeving zoals woonwijken of zwembaden. We zien dit als waardevol bijproduct van bestaande activiteiten van het Waterschap. Deze invullingen dienen vooral met marktpartijen ingericht en uitgevoerd te worden.
- + Duurzaam inkopen van materialen.** Waterschappen moeten fors blijven inzetten op duurzaam en sociaal inkopen, bijvoorbeeld door duurzame materialen toe te passen en energiezuinige apparaten en technieken te gebruiken. Het reduceren van de hoeveelheid zuiveringsslib en het terugwinnen van warmte en grondstoffen hieruit, zorgt ervoor dat klimaat, mens, milieu en natuur erop vooruitgaan.

Het waterschap geeft ruimte voor landbouw, natuur en milieu

Ruimte voor de schepping

De ChristenUnie ziet voor de mens een taak weggelegd om zorg te dragen voor de schepping en verantwoord om te gaan met onze natuur en het milieu. Dit is van groot belang voor mens en dier om zowel lichamelijk als psychisch gezond te zijn en te blijven. De natuur staat onder druk. Dat komt mede door de manier waarop we ons waterbeheer hebben vormgegeven. Dat moet anders. In samenwerking met land- en tuinbouwbedrijven willen wij het verlies aan biodiversiteit tegengaan en werken wij aan een gezonde waterkwaliteit.

De ChristenUnie kiest voor:

- + Versterken van biodiversiteit.** Het ontstaan en behouden van een gezonde biodiversiteit is een complexsamenstel van de waterkwaliteit en inrichting van de watergangen. De oevers en schouwpaden spelen hierin een belangrijke rol. We zetten in op het vasthouden van gebiedseigen water.
- + Beheren van sloten op een manier die bijdraagt aan het behoud van biodiversiteit en bijdraagt aan robuuste natuur.** De ChristenUnie wil een beheer van sloten en watergangen die bijdraagt aan het behoud van biodiversiteit. In het maai beleid kan bijvoorbeeld worden gekozen voor minder of gefaseerd maaien en een milieuvriendelijker afvoeren van maaisel. In dit beleid is veiligheid niet ondergeschikt en wordt er rekening gehouden met specifieke omstandigheden.
- + Het gebruik van innovatieve gewasbeschermingsmiddelen.** De doelen uit de Kader Richtlijn Water voor ecologie, meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen kunnen we niet halen als we op de huidige manier verder gaan. De ChristenUnie vindt dat we door innovatie van gewasbeschermingsmiddelen de kwaliteit van het wateren onze natuursterk kunnen verbeteren. Vanuit een voorbeeldfunctie wil de ChristenUnie kunstmest vervangen door meer natuurlijke meststoffen.
- + Kringlooplandbouw.** Het waterschap heeft ook in het perspectief voor de landbouw een rol. De ChristenUnie ziet ruimte voor landbouw met een korte kringloop. Kringlooplandbouw draagt bij aan een gezonde bodem als spons, vergroting van biodiversiteit en aan een betere waterkwaliteit. Op deze manier draagt het waterschap bij aan een toekomstbestendige landbouw.
- + Bestrijden van invasieve exoten.** Planten en dieren die niet van nature voorkomen in ons land, vormen vaak een bedreiging voor onze veiligheid, biodiversiteit en de waterkwaliteit. Daarom is het noodzakelijk ze zo effectiefmogelijk te bestrijden.
- + Versterken van waterkwaliteit volgens de Europese norm.** Volgens de Europese Kaderrichtlijn Water moet uiterlijk in 2027 in heel Europa de kwaliteit van het water op orde zijn, zowel chemisch als ecologisch. We houden vast aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Het waterschap meet en monitort de toestand van de wateren in zijn gebied en neemt alle maatregelen die nodig zijn om aan de richtlijn te voldoen voor zover dat de verantwoordelijkheid van het waterschap is. Alleen op die manier blijft ons drink- en oppervlaktewater schoon.
- + Een gezonde visstand. De ChristenUnie streeft naar een gezonde visstand.** Waterwerken worden visvriendelijk en voor vissen passeerbaar gemaakt. Een goede visstand draagt bij aan een gezonde ecologie van de wateren en heeft een positief effect op de waterkwaliteit. Om vervuiling te voorkomen zetten we in op loodvrij vissen in de sportvisserij.

Het waterschap brengt water en recreëren samen

Ruimte om te leven

Water is belangrijk voor de recreatie. We mogen genieten van het water en de natuur. Denk aan zwemmen, schaatsen, varen of vissen. Het waterschap bevordert dat de eigendommen van het waterschap, zoals paden langs het water zo veel mogelijk beschikbaar zijn voor wandelaars en fietsers. Ook zorgt het waterschap voor de monitoring van het zwemwater, zodat er veilig gezwommen kan worden. De ChristenUnie wil dat hierover het waterschap vooraf heldere afspraken maakt met de betrokken partijen. Een belangrijke randvoorwaarde voor de ChristenUnie is dat recreatief gebruik van het water niet in strijd mag zijn met de uitvoering van de kerntaken van het waterschap.

De ChristenUnie kiest voor:

- + **Recreatieve wensen van inwoners.** Zo kan er in overleg met betrokkenen, de gemeente of de provincie, ruimte ontstaan voor de aanleg van wandelpaden, kanovoorzieningen, zwemwatervoorzieningen, vissteigers of bijvoorbeeld een fietsbrug of -pont.
- + **Afstemming met de particuliere grondeigenaren.** We willen niet dat het recreatieve gebruik leidt tot overlast voor de omgeving. De plannen moeten daarom worden afgestemd met de grondeigenaren en belanghebbenden.
- + **Een goede omgang met de Nederlandse historie in en rond het water.** Er moet daarom zorgvuldig worden omgegaan met het watererfgoed zoals waardevolle watermolens, sluizen en gemalen. Bijzondere watergangen zoals beken, sprengen, inundatiekanalen of fortgrachten onderhouden we goed. Wij willen minimaal dat de bestaande financiële middelen hiervoor de komende jaren beschikbaar blijven waardoor dit erfgoed in stand gehouden wordt en waar mogelijk toegankelijk blijft.

Erfgoed in de vorm van oude kaart en Hensbekers.

- + **De realisatie van architectonisch verantwoorde gebouwen en gemalen.** Bij de aanleg van watergangen, dijken of andere waterinfrastructuur wordt gezorgd dat deze goed worden ingepast in het landschap.

- + **Goede voorzieningen voor de recreatievaart.** Toeristische routes met afmeerplaatsen en afgiftepunten voor vuilwater vormende basis voor verantwoorde recreatievaart. Plezierboten moeten hun septic tank niet lozen op onze vaarten en meren. Het waterschap spant zich daarvoor in. Het waterschap maakt met de provincie heldere afspraken over de hiervoor benodigde voorzieningen.

Genieten van water is ook je eigen vuilwater netjes opruimen.

Het waterschap gaat verantwoord om met uw geld

Ruimte voor vertrouwen

De ChristenUnie vindt dat waterschappen verstandig moeten omgaan met de middelen die zij hebben. Een goede uitvoering van de waterschapstaken staat daarbij voorop. We spannen ons in om een verhoging van de lasten voor inwoners en bedrijven te beperken. We realiseren ons dat door een veranderende opgave niet aan een lastenstijging is te ontkomen. Bij de uitvoering van de werkzaamheden moet het waterschap altijd zoeken naar de meest efficiënte en slimme aanpak. Bij een eerlijke verdeling van de waterschapslasten hoort dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Daarbij hebben we in het bijzonder oog voor de lagere inkomens door het in stand houden van de huidige kwijscheldingsregeling.

Investerings in een energieneutraal waterschap en een klimaatbestendige omgeving mogen als gevolg van deze kostenontwikkelingen niet worden uitgesteld of versoerd, maar dienen juist te worden versneld.

Als gevolg van de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne zijn de prijzen voor gas en materialen extreem gestegen. Daarbij leiden de overspannen woningmarkt en problemen in de bouwsector ook tot schaarste in beschikbare bouwmaterialen en personele middelen. Als gevolg hiervan worden investeringen fors duurder en stijgen de uitvoeringskosten van waterschappen ook ongekend hard. Extra investeren in duurzame opwekking én besparing van energie, maakt waterschappen minder afhankelijk van gas en zorgt ervoor dat uitvoeringskosten lager worden. De ChristenUnie vindt dat het waterschap zijn taken en werkzaamheden moet uitvoeren tegen de maatschappelijk laagste kosten. We willen vasthouden aan het principe dat de vervuiler of de veroorzaker van een waterprobleem (mee)betaalt aan de benodigde maatregelen voor een oplossing. Kosten en lasten willen we niet doorschuiven naar de volgende generaties. Het waterschap werkt democratisch en legt publiekelijk verantwoording af over de genomen besluiten. Jaarlijks wordt inzichtelijk gerapporteerd over de uitgevoerde werkzaamheden en de besteding van de middelen. Op deze manier wil de ChristenUnie ervoor zorgen dat u weet waaraan het waterschap uw geld besteedt.

De ChristenUnie kiest voor:

- + Beheersing van de waterschapslasten.** Bij de besluitvorming over investeringen worden de risico's helder in beeld gebracht. Een maatschappelijke kosten- batenanalyse mag hierbij niet ontbreken.
- + Benutten van subsidies en cofinanciering voor projecten van het waterschap.** Middelen van het Rijk, de provincie of de Europese Unie worden door het waterschap ingezet om boven op de eigen taken extra doelen te realiseren voor natuur, recreatie en landschap. Als het waterschap neventaken uitvoert, dragen de hiervoor verantwoordelijke medeoverheden de kosten. Het waterschap zal extra inspanningen verrichten om de cofinanciering te verkrijgen.
- + Duurzaam financieel beleid.** We verschuiven de kosten niet naar volgende generaties. Om de toekomstige rentelasten tot een acceptabel niveau te beperken wordt een schuldenplafond gehanteerd. Lenen doen we zo min mogelijk.
- + Geld voor versnelling naar CO2-neutraal waterschap.** Financiële voordelen, die waterschappen hebben uit hun eigen fossielvrije duurzame energieopwekking, worden voornamelijk gebruikt voor het doorontwikkelingen van projecten die bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelstellingen van 2030. Op deze manier versnellen we een CO2-neutraal waterschap.

- + **Eerlijke en integere omgang met investeringen.** Voor investeringen willen we afschrijven over de reëel te verwachten levensduur. De ChristenUnie wil kapitaalvernietiging voorkomen en niet meewerken aan boekhoudkundige, fiscale trucs of te risicovolle financiële constructies om een gunstiger lastenontwikkeling voor te spiegelen.
- + **Eerlijke kostenverdeling over de verschillende belangencategorieën.** Naar verhouding betalen ingezetenen nu vaak te veel. Onze uitgangspunten zijn: de vervuiler of degene die het meeste voordeel heeft bij de waterschapstaak betaalt ook het meest.
- + **Eigen rekenkamer.** Wetswijziging in 2022 geeft aan dat elk waterschap een rekenkamer moet instellen. De rekenkamer ondersteunt bij de controle op een efficiënte realisatie van de doelen van het waterschap door het algemene bestuur van het waterschap. De ChristenUnie hecht grote waarde aan de adviezen van de rekenkamer en wil die wegen zwaar mee laten wegen in de besluiten van het waterschap.
- + **Samenwerken met andere overheden.** Samenwerken doen wij vanuit een water- en klimaatrobuuste intentie. Bij samenwerking denken wij bijvoorbeeld aan het samen optrekken in gebiedsprocessen zoals PPLG (Provinciaal Plan Landelijk gebied), droogte problematiek en het bepalen van toekomstige woningbouwlocaties. Vanaf het begin meedenken en adviseren helpt om te komen tot effectieve, efficiënte en daarmee toekomstbestendige oplossingen. De ChristenUnie wil dat er heldere afspraken zijn vastgelegd over de kostenverdeling tussen overheden.

De rekenkamer ondersteunt het waterschap bij controle op doelen.